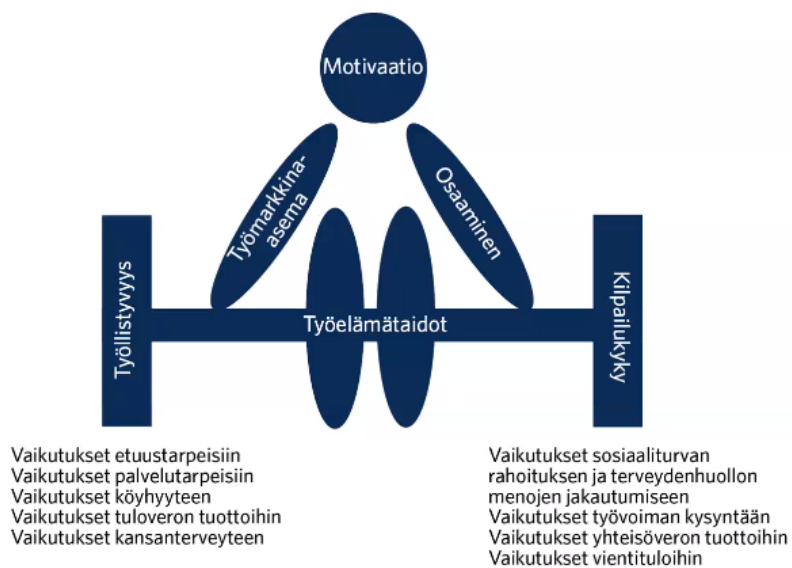
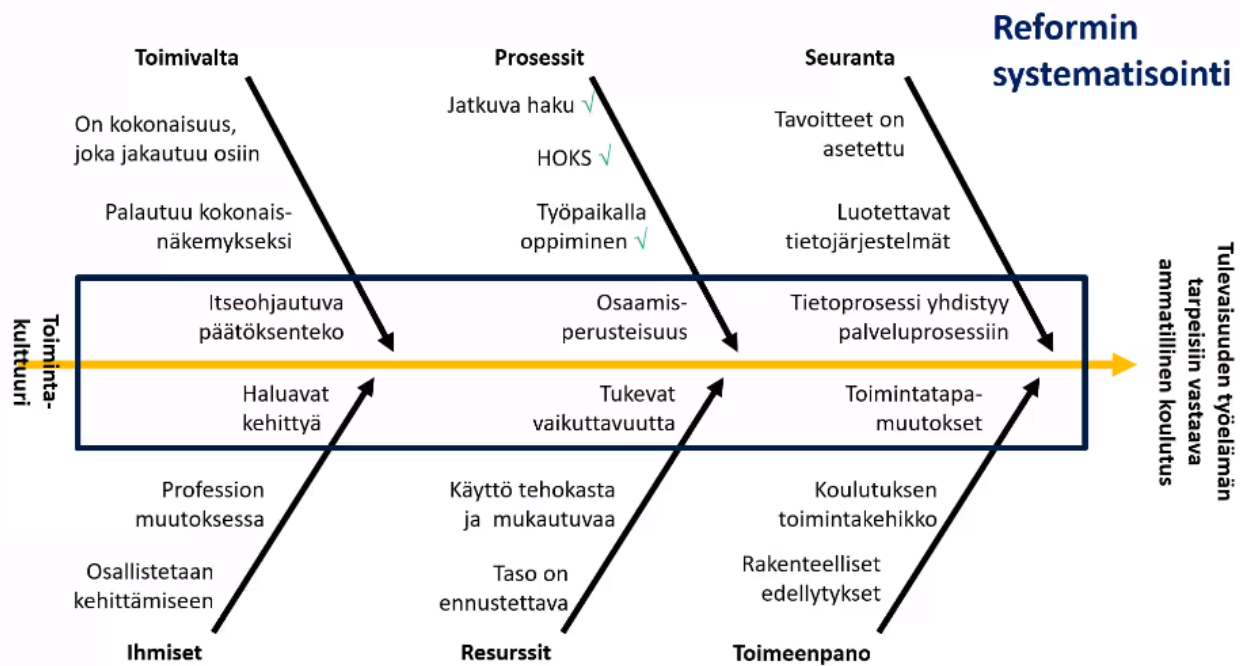

Valtiontalouden tarkastusviraston VTV tarkastuskertomus ammatillisen koulutuksen reformin toteutuksesta 16.3.2021

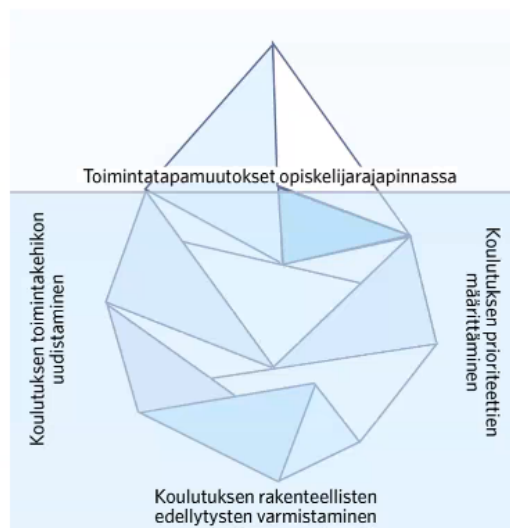
Ammatillisen koulutuksen reformin valtiontaloudelliset vaikutukset

Ammatillisen koulutuksen reformi kulttuurisena muutoksena

- Koulutuksen edellytykset, toimintakehikko ja prioriteetit määrittävät arvoperustaisesti sen, millaista koulutusta ammattiin opiskeleva saa.
- Reformi on muuttanut oppilaitoksissa ajattelua siitä, mitä koulutuksessa pidetään arvokkaana.

Tarkastuksen keskeiset johtopäätökset

- Ammatillinen koulutus vaikuttaa työllistyvyyden ja rakenteellisen kilpailukyvyn kautta valtiontaloutemme kestävyYTEEN.
- Reformin valmistelu ja toimeenpano on onnistunut pääosin hyvin haastavasta lähtökohdasta huolimatta.
 - Hallinnollista taakkaa ovat lisänneet erityisesti reformin kokonaisvaltaisuus suhteessa hallinnollisiin voimavaroihin ja tietojärjestelmien käyttöönotto.
- Resurssiohjauksen ja reformin tavoitteiden välillä on ristiriita siinä, että koulutusjärjestelmä ei kannusta oppilaitoksia järjestämään työllistyvyyttä tukevia lyhyitä koulutusjaksoja.

Tarkastuksen keskeiset johtopäätökset

- Ammatillinen koulutus on kestäväällä pohjalla, jos oppilaitosten työelämäyhteistyö vastaa yritystoimijoiden odotuksia. Laajat ongelmat työelämäyhteistyössä voivat kriisiyttää koulutusjärjestelmän.
 - Koronatilanne on esimerkiksi osoittanut, että suhdanteet voivat heikentää yritysten edellytyksiä tarjota opiskelijoille oppimispaiikkoja.
- Koulutuksen vaikuttavuuteen perustuva resurssien kohdentaminen on kannatettavaa, mutta kerättävän vaikuttavuustiedon laatu ei mahdollista rahoituksen luotettavaa kohdentamista.

Suositukset

Tarkastusvirasto on antanut kolme opetus- ja kulttuuri-ministeriölle ja Opetushallitukselle suunnattua suositusta:

1. Kaiken kokoisten työllistyvyyttä edistävien koulutus-kokonaisuuksien rahoitus on sovitettava jatkuvaa oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi.
2. Työnantajien sitoutuneisuutta työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen on kartoitettava sekä linjattava tarvittavat keinot, joilla varmistetaan työelämän oppimispaikat.
3. Koulutuksen vaikuttavuuteen perustuvan valtionosuus-rahoituksen tietoperustaa on vahvistettava.

SELVITYS AMMATILLISEN KOULUTUKSEN REFORMIN TOIMEENPANOSTA

16.3.2021

owalgroup

TAUSTA JA TAVOITTEET

- **Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa koskevan selvityshankkeen** tavoitteena oli
 1. Tuottaa kokonaiskuva ja antaa tietoa ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tilanteesta.
 2. Arvioida toimeenpanoa erityisesti ammatillisen koulutuksen laadun varmistamisen ja parantamisen sekä opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmista.
 3. Tuottaa tietoa ammatillisen koulutuksen järjestäjien ohjaukseen, laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelmaan kohdennetun rahoituksen suuntaamisessa ja kehittämisohjelman vaikuttavuuden arvioinnissa.
- Tuottaa tilannekuvaa myös reformia laajemmin – syötteitä jatkotarkasteluun.
- Laaja selvitys toteutettiin lokakuun ja helmikuun välisenä aikana yhteistyössä Globedun kanssa.

MENETELMÄT JA AINEISTOT

Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano

- **Kysely koulutuksen järjestäjille suunnattu kysely:** 105 vastausta (75 %)
- **Kysely opetus- ja ohjaushenkilöstölle** yhteistyössä OAJ:n kanssa: 438 (22 %)
- **Kysely opiskelijoille:** Yhteistyössä Osku ja Sakki ry: 2842
- **Koulutuksen järjestäjien edustajien haastattelut,** 9 kpl + muita kuulemisia.
- **Muut tietolähteet:**
 - Koski-tietovaranto ja eHOKS-tietovaranto: Osaamisen tunnustaminen, näytöt, HOKSaus.
 - Aikaisempia selvityksiä, raportteja ja tietolähteitä, kuten Arvo-palautteet, Amisbarometri.

SELVITYKSEN TEEMAT

- Joustava hakeutuminen ja koulutukseen pääsy
- Yksilölliset opintopolut
- Opetus, opinto-ohjaus ja muu opiskelijoille annettava ohjaus
- Erityinen tuki (ja vaativa erityinen tuki)
- Opiskelijoiden hyvinvointi, yhteisöllisyys ja osallisuus
- Monipuoliset oppimisympäristöt
- Enemmän opiskelua työpaikoilla: koulutussopimus ja oppisopimus
- Näytöt ja muu osaamisen osoittaminen
- Tuloksiin ja vaikuttavuuteen kannustava rahoitusjärjestelmä
- Opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- Reformin toimeenpanon tilanne ja vaikuttavuus koulutuksen järjestäjän johdon näkökulmasta
- Johdon saama tieto ja tuki.

JOHTOPÄÄTÖKSET (1/2)

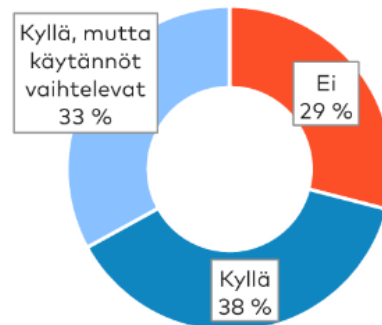
- Reformi ei ole tarkoittanut kaikille koulutuksen järjestäjille merkittäviä muutoksia; sen voi nähdä yhtenäistäneen ammatillista koulutusta ja toimintakäytäntöjä.
- Reformin toimeenpano on edennyt kaikilla tavoitetasoilla toivottuun suuntaan.
 - Tehostanut koulutuksen toteuttamista ja mahdollistaa paremmin yksilölliset opintopolut ja opintoajat.
 - Jatkuvan haun merkitys on kasvanut: Edesauttaa henkilökohtaisten opintopolkujen toteutusta ja koulutusten nivelvaiheen siirtymiä ja tehostaa koulutuksen järjestämistä.
 - Ammatillisen koulutuksen uusi lainsäädäntö tukee tuloksellista ja työelämälähtöistä koulutuksen järjestämistä isossa kuvassa.

JOUSTAVA HAKEUTUMINEN JA KOULUTUKSEEN PÄÄSY

- **Jatkuvan haun merkitys vahvistunut > 71 % yksilölliset aloitukset mahdollisia.**
- Opiskelijoita jää useimmiten ottamatta siksi, että hakijoita on enemmän kuin opiskelupaikkoja. Myös opiskelijoiden heikko kielitaito usein syynä taustalla.
- **Jatkuva haku haastaa opiskelijoiden osallisuutta;** pedagogisia ratkaisuja ja ryhmäytymisen käytäntöjä on tullut kehittää – ja on **yhä kehittämisen kohde.**
- Arvo-palaute: jatkuvan haun kautta hakeutuneiden arviot hieman heikompia verrattuna yhteishaun kautta hakeneisiin. Ka 4,4/5 vs. 4,2/5 *"Koen kuuluvani opiskeluyhteisöni".*

Yksilöllinen aloitus (n=100)

owalgroup

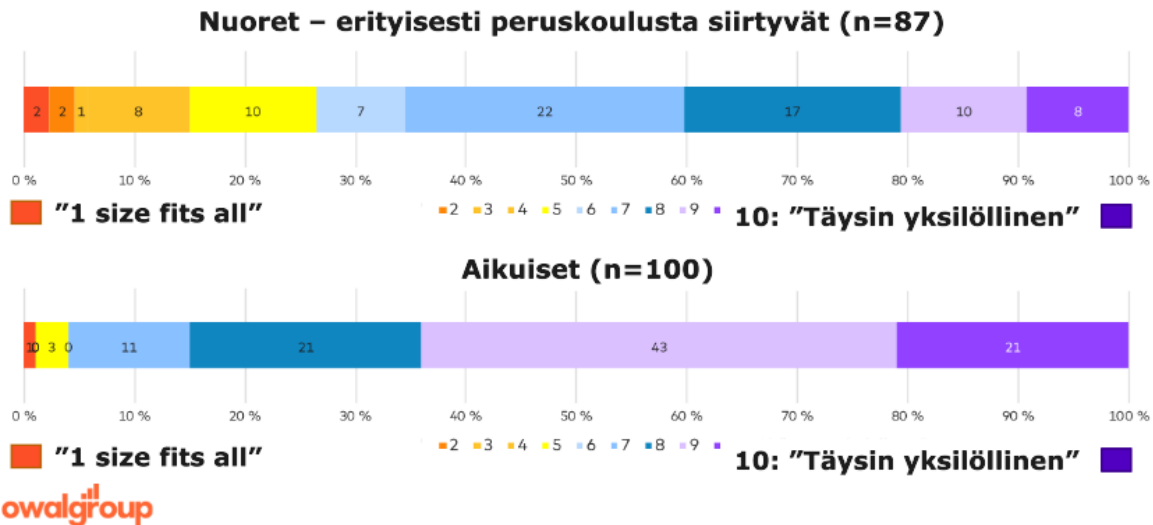
YKSILÖLLISET OPINTOPOLUT

- **Uusi lainsäädäntö on vaikuttanut erityisesti henkilökohtaistamisen ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta yksilöllisten opintopolkujen toteutukseen.**
- Prosesseja on kehitetty ja **pohjatyötä on tehty – käytäntöjen yhtenäistämistyötä jatkettava.**
 - **Koulutuksen järjestäjien arviot pääosin positiivisia.**
 - **Opetus- ja ohjaushenkilöstön kyselyyn osallistuneilla hieman kriittisempiä arvioita.**
- Tilastot: Esimerkiksi ensikertaisen HOKSin hyväksymisaika on lyhentynyt jonkin verran 2019 > 2020 (ka. 3,5 viikkoa).
 - Koulutuksen järjestäjillä usein tavoiteaika ja erilaisia tapoja varmistaa, että se toteutuu.
- HOKS-prosessiin käytetty aika vaihtelee paljon – myös näkemykset siitä, mitä prosessi tarkoittaa ja pitää sisällään. Yhteistä keskustelua on syytä jatkaa laajemmin.

owalgroup

YKSILÖLLISET OPINTOPOLUT – KARKEA ARVIO

Koulutuksen järjestäjien arviot

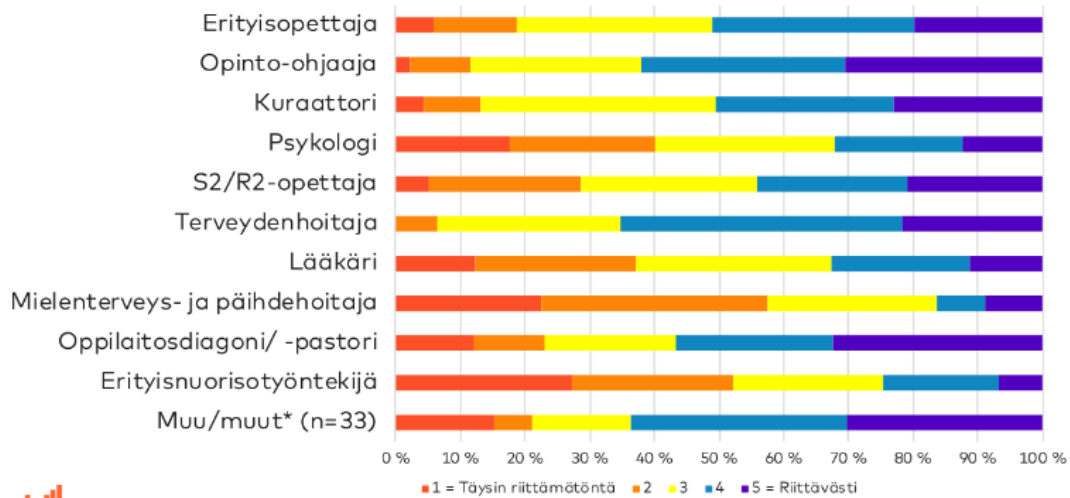

OPETUS, OHJAUS JA ERITYINEN TUKI

- Koulutuksen järjestäjien opiskelijoilta saadun palautteen mukaan opetus- ja ohjaus eri oppimisympäristöissä sekä työelämään ja jatko-opintoihin siirtymiseen on pääosin hyvällä tasolla.
 - Näkymää tukee opiskelijoilta koottu tieto: Arvo-palautteen päättökyselyn tulokset, esim.:
 - Saamani opetus ja ohjaus oli laadukasta: ka. 4,2/5.
 - Ohjauksen riittävyys liittyen ammatilliseen jatkosuunnitelmaan (työelämään ja/tai jatko-opintoihin) ovat hieman heikommät: 3,8/5
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemykset kriittisempiä: vastaajista 39 % arvioi, ettei resurssia työelämässä oppimisen ohjaukseen ole riittävästi. Työelämän näkemyksiä ei ole selvitetty.
- OPVA-opintojen nähdään palvelevan tarkoitusta: tukevat opintojen etenemistä ja voi ehkäistä keskeyttämisiä. Tarve jakaa ja jalkauttaa hyviä malleja laajemmin.
- Yto-opintojen haasteet: toteutukseen tarvitaan uusia ratkaisuja.
- Erityisen tuen suunnitelma on 81 %:lla koulutuksen järjestäjiä. Koulutuksen järjestäjistä suuri osa arvioi omaavansa selkeän erityisen tuen tarpeen selvittämisen prosessin.

HYVINVOINTIA TUKEVA PALVELUT/HENKILÖSTÖ

Mitä hyvinvointia tukevia palveluja/henkilöstöä opiskelijoille on tarjolla? Ottakaa kantaa niihin palveluihin, joita teillä on, tai tulisi olla. Arvioikaa samalla niiden riittävyyttä opiskelijoiden tarpeisiin nähden (n=73-95)

owalgroup

TYÖELÄMÄLÄHTÖINEN KOULUTUS JA OPISKELU TYÖPAIKOILLA

- Työelämälähtöisen koulutuksen järjestämisedellytyksiä on parannettu.
- Laadunhallintajärjestelmät kattavat myös työpaikalla järjestettävän koulutuksen.
- Opintojen aikaisella oppi- ja koulutussopimusten käytöllä tunnistetaan positiivinen yhteys työllistymiseen.
- Oppisopimusta käytetään monipuolisemmin: näkyy myös nuorten oppisopimuksissa.
 - Hyödyntämismahdollisuuksien laajentaminen vielä kehittämiskohteena.
- Näytöt suoritetaan useimmiten työelämässä – kirjaukset vaillinaisia, ja tietopohja vaillinainen.
- Työelämässä oppimisen kestot lyhentyneet? Koski-data antaa viitteitä.
- Työelämäyhteistyö kiinteää. Opetus- ja ohjaushenkilöstön arviot kriittisempiä. Työelämää ei ole kuultu.

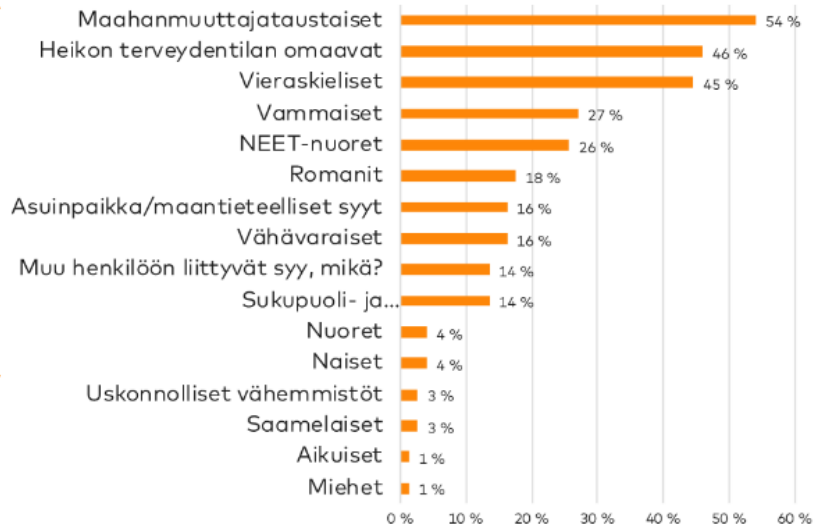
owalgroup

OPISKELIJOIDEN YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO

- Suunnitelmat: 95 %:lla ...

- Opintoihin hakeutuminen
- Riittävä tuki opinnoissa etenemiseen
- Työpaikalla oppiminen – ml. ennakkoluulot.
- Koulutuksen saavutettavuus
- Etuudet

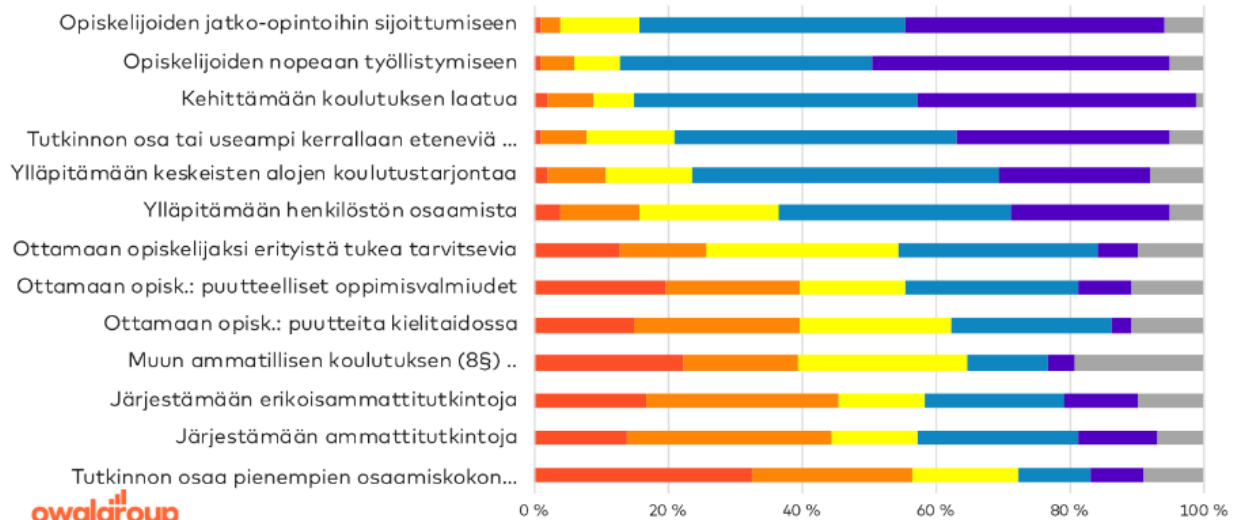
Epäedullisessa asemassa tai syrjinnän vaarassa (n=74)

owalggroup

RAHOITUSJÄRJESTELMÄN KANNUSTAVUUS

Rahoitusjärjestelmä kannustaa (n= 99–101). Täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä, eos

owalggroup

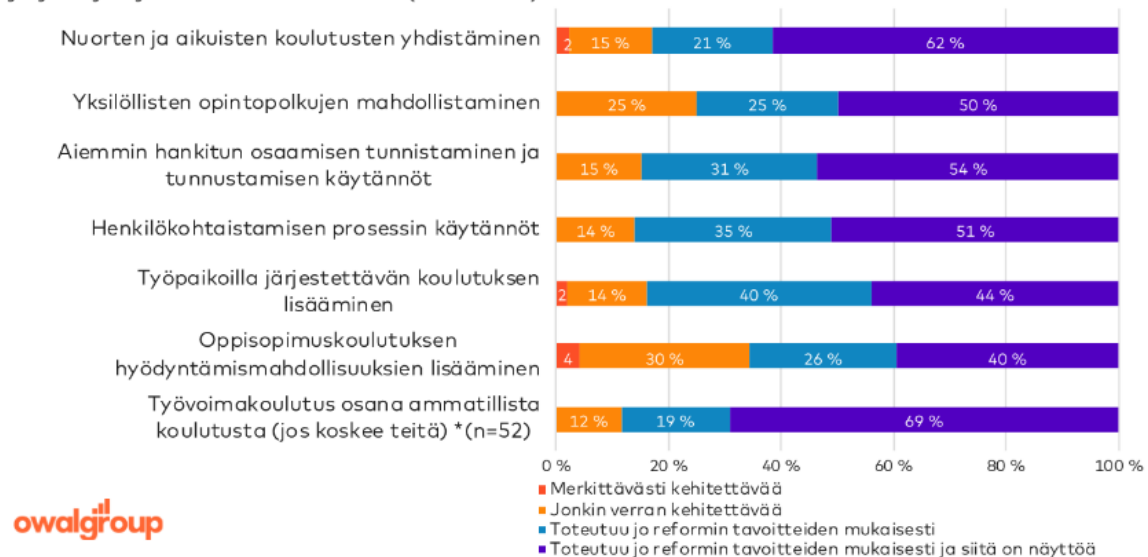
JOHTOPÄÄTÖKSET (2/2)

- Rahoitusjärjestelmä haastaa työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen järjestämistä ja yhdenvertaisuutta
 - Ennakoimattomuus ja pirstaleisuus.
 - Työelämän tarpeisiin vastaavien lyhytkestoisten koulutusten toteutukset.
 - Oppimisvalmiuksiltaan tai kielitaidoltaan puutteellisten opiskelijoiden opiskelijaksi ottaminen.
 - Miten rahoitusjärjestelmä huomioi alueellisesti erilaiset hakija/opiskelijaprofiilit?
- Tarpeisiin vastaaminen on riippuvainen koulutuksen järjestäjän edellytyksistä, strategisista painopisteistä ja arvovalinnoista.
- Kehittämisen tarpeet reformin toimeenpanon näkökulmasta vaihtelevat koulutuksen järjestäjittäin: Vaikka pohjatyö on valmisteltu pitkälle, useiden tavoitteiden osalta kehittämisen tarpeena on strategisten muutosten jalkauttaminen koulutuksen järjestäjän sisällä.

REFORMIN TOIMEENPANON TILA

Missä tilanteessa vuoden 2018 voimaan tulleen lainsäädännön toimeenpanossa olette koulutuksen järjestäjän johdon arvion mukaan? (n=94-100)*

Koronapandemian vaikutukset, tiedonkeruu toteutettu vuodenvaihteessa 2020-2021

TAUSTA JA TAVOITTEET

Koronavirusepidemian vaikutuksia toisen asteen koulutukseen selvittävän hankkeen tavoitteena oli....

1. Tuottaa tietoa siitä, miten koronavirusepidemia on vaikuttanut lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen erityisesti
 - koulutuksen laadun
 - oppimistulosten sekä
 - opiskelijoiden yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja hyvinvoinnin näkökulmista.
 2. Muodostaa kokonaiskuva koronavirusepidemian vaikutuksista koko toisen asteen koulutukseen.
- Vuodenvaihteessa toteutettu tiedonkeruu tarjoaa joiltain osin päivitettyä tietoa aikaisempiin koronavirusepidemian vaikutuksia kuvaaviin arviointeihin ja selvityksiin.

MENETELMÄT JA AINEISTOT

Koronavirusepidemia vaikutukset lukioon, ammatilliseen koulutukseen – toisen asteen koulutukseen

Kysely koulutuksen järjestäjille:

- Ammatillinen: 105 (75 %)
- Lukio: 162 (60 %)

Kysely opetus- ja ohjaushenkilöstölle (yhteistyössä OAJ)

- Ammatillinen: 438 (22 % otoksesta)
- Lukio: 424 (21 % otoksesta)

Kysely opiskelijoille (yhteistyössä SAKKI, Suomen Lukiolaisten Liitto ja OSKU ry)

- Ammatillinen: 2599
 - Lukio: 1849
- } + 243 kaksoistutkintoa suorittavat

Hyödynnetty aikaisempia selvityksiä ja tutkimuksia. Lisäksi täydentäviä tietoja mm. OPH:n Koski-aineistosta.

RAPORTIN TEEMAT

- Vaikutukset hakeutumiseen ja opiskelijavalintoihin
- Valmiudet etäopiskeluun ja ja digitalisaation hyödyntämiseen
- Vaikutukset oppimisympäristöihin, pedagogisiin ja järjestelyihin ja arviointiin
- Vaikutukset opiskelijoiden ohjaukseen ja tuen tarpeisiin ja tuen riittävyys
- Vaikutukset opiskelijoiden hyvinvointiin, yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen
- Vaikutukset opetushenkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen
- Poikkeusajan pitkäaikaisvaikutukset.

SIIRTYMINEN ETÄOPETUKSEEN

- Äkillinen muutos molemmissa koulutusmuodoissa, mutta koulutuksen järjestäjät eri asemassa digitaalisuuden hyödyntämisessä.
- Molemmissa koulutusmuodoissa keskeiset haasteet kietoutuivat vuorovaikutuksen ja osallisuuden puutteeseen: Opiskelijoilta on odotettu itseohjautuvuutta, jota ei kaikilla ole, ja jonka tukeminen on haastavaa etänä.
- Molempien koulutusmuotojen johdon ja henkilöstön vastauksissa nousi huoli opiskelijoiden tilanteesta ja tuen tarpeista. Edellyttänyt venymistä ja kuormittanut myös henkilöstöä merkittävästi.
- Koulutusmuodoittain katsottuna lukiokoulutuksessa jossain määrin helpompi siirtyminen ja paremmat valmiudet.
- Ammatillisen koulutuksessa käsin opeteltavien sisältöjen siirtäminen etäopiskeluun ei ole ollut yhtä lailla mahdollista kuin lukio-opintojen. Siten myös huoli opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittämisestä korostuu ammatillisen koulutuksen puolella.

Vaikutukset hakeutumiseen ja opiskelijavalintoihin

Lukio

- Koronavirusepidemia ei vaikuttanut suurella osalla (83 %) kevään 2020 opiskelijavalintaan.
- Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestämisen muutoksia tehtiin pienellä osalla, ja erityisesti erityisen koulutustehtävän saaneilla koulutuksen järjestäjillä muutokset olivat suurempia.

Ammatillinen

- 68 % koulutuksen järjestäjästä kertoi, että koronavirusepidemia on vaikuttanut koulutuksen hakuihin ja opiskelijavalintoihin.
- Vaikutuksia myös opiskelijamääriin – puoleen ja toiseen. Koulutuksia on jouduttu siirtämään tai kohdentamaan toisin. Hakijaprofiilien muutokset sekä valinta- ja soveltuvuuskokeiden muutokset heijastuvat myös opiskelijavalintaan.
- Työmarkkinoiden muutokset heijastuvat vahvemmin.

Vaikutukset opiskelusuunnitelmiin

Lukio

- Järjestäjistä 66 % kertoi, että osa opiskelijoista olivat joutuneet muuttamaan tai tarkentamaan opiskelusuunnitelmiaan:
 - Kurssien keskeyttämisiä, siirtämistä tai tarvetta kertauskursseille.
- Järjestäjästä, jotka kertoivat viivästyksen vaikuttavan osan opiskelijoiden opintojen aikatauluihin (65 %), viivästykset koskee keskimäärin 5–10 % opiskelijoista. Vaihteluväli suurehko.
- Opiskelijoista 40 % kertoi muutoksista opiskelusuunnitelmiin.

Ammatillinen

- HOKSeja on jouduttu muuttamaan koronakriisin takia (95 % järjestäjästä):
 - Muutoksia työpaikalla oppimiseen ja näyttöihin: keskeytykset ja siirrot. Muutoksia osaamisen hankkimisen järjestykseen.
- Järjestäjästä, jotka kertoivat viivästyksen vaikuttavan osan opiskelijoiden opintojen aikatauluihin (69 %), viivästykset koskee keskimäärin 20 % opiskelijoita. Vaihteluväli oli suuri.
- Opiskelijoista 49 % kertoi muutoksista opiskelusuunnitelmiin.

Vaikutukset opintosuorituksiin ja oppimistuloksiin

Lukio

Koulutuksen järjestäjät:

Ammatillinen

71 % Osan opiskelijoiden opintosuoritukset ovat vähentyneet: **82 %**

83 % Osan opiskelijoiden oppimistulosten heikentyneet: **64 %**

Opiskelijat:

21 % Opintosuorituksia on kertynyt vähemmän **34 %**

46 % Huonompia arvosanoja: **21 %**

14 % kertoi, että suoritettujen kurssien määrä oli vähentynyt.

43 % koki, että ammatillinen osaaminen on jäänyt heikommaksi.

owalgroup

Opiskelijoiden arvioita

Lukio

Ammatillinen

7 % Ei koe saavansa tukea opintosuunnitelmien muutoksiin **11 %**

5 % Ei koe saavansa tarvittaessa mahdollisuutta opinto-ohjaukseen **10 %**

72 % Kokee etäopiskelun vähintään jossain määrin henkisesti raskaaksi **60 %**

44 % Etäopiskelu ja itsenäinen opiskelu on soveltunut hyvin **49 %**

66 % Opinnot sujuneet poikkeusajasta huolimatta hyvin **67 %**

37 % Olisi tarvinnut opintoihin enemmän tukea **37 %**

27 % Arvioi tilanteen heikentäneen työllisyysmahdollisuuksia **37 %**

29 % Arvioi tilanteen heikentävän jatko-opintomahdollisuuksia **20 %**

14 % Harkinnut keskeyttämistä **20 %**

owalgroup

Opetushenkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi

Lukio

Opetushenkilöstö

Ammatillinen

81 % Työssäjaksaminen ja hyvinvointi heikentynyt **75 %**

90 % Järjestelyt syksyn aikana ovat lisänneet työhön käytettyä aikaa **85 %**

37 % Kokee, ettei koulutuksen järjestäjä ole tukenut jaksamista **39 %**

- Useimmat koulutuksen järjestäjät ovat kuvanneet henkilöstölle tarjottua tukea: yhteisöllisyydestä huolehtimista, teknistä tukea, työtehtävien järjestelyitä, viestinnän lisäämistä ja esimerkiksi hyvinvoinnin tukea yhteistyössä työterveyden kanssa.
- Hyvinvointijohtaminen, etätyön johtaminen ja viestinnän merkitys nousee usein esiin koulutuksen järjestäjien vastauksissa niin oppeina kuin myös kehittämisen kohtana.

owalgroup

OHJAUS, TUKI JA YHTEISÖLLISYYS

- Opiskelijoiden ohjauksen ja tuen tarve on selkeästi lisääntynyt, samoin opiskelijahuoltopalveluiden tarve. Niiden riittävyys on vaihdellut järjestäjittäin.
- Ohjausresurssia on lisätty, henkilökohtaista ohjausta, tukea ja opetusta on tarjottu verkkovälitteisesti ja tilanteen mahdollistaessa usein myös lähiopetuksena.
- Kaikki osapuolet näkivät, että yhteisöllisyys ja osallisuus on heikentynyt selvästi.
 - Koulutuksen järjestäjät ovat pyrkineet lisäämään yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollisuuksia.
 - Henkilöstö on kiinnittänyt huomiota opiskelijoita osallistaviin työtapoihin ja menetelmiin.
 - Opetus- ja ohjaushenkilöstön ja opiskelijoiden arvioimina opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet ja yhteisöllisyydestä huolehtiminen ei ole onnistunut toiveiden mukaan. Palautetta on pyydetty, mutta useat kokevat, ettei sitä ole huomioitu.

owalgroup

AMMATILLINEN KOULUTUS: OPISKELU TYÖPAIKOILLA

- Äkkipysähdyksen jälkeen kurottu kiinni loppuvuodesta. Koski-tietovaranto:
 - Koulutusopimuksia: 9 % vähemmän verrattuna vuoteen 2019.
 - Oppisopimussopimuksia: 4 % vähemmän verrattuna vuoteen 2019.
 - Jakojen kestot olivat keskimäärin lyhentyneet edelliseen vuoteen.
 - Näyttöjen määrä vähentynyt 12 % vuodesta 2019.
 - Oppilaitosnäyttöjen määrä odotettua pienempi – toisaalta myös kirjauksissa puutteita.
- Koulutuksen järjestäjien mukaan opinnot työelämässä on voitu turvata lähes kaikilla yli 80 prosentilla opiskelijoista.
- Haastavin tilanne on ollut palvelualoilla. Myös muilla toimialoilla vaikutuksia sulkujen ja etätyösuositusten takia.
- Vaatinut toimintatapojen muutoksia ja kehittämistä mm. osaamisen osoittamisen tapoihin ja etäarviointiin.

PITKÄAIKAISVAIKUTUKSET

- Valmiuksien ja osaamisen kehittyminen: Opetusta tullaan jatkossa järjestämään enemmän etäopetuksen ja lähiopetuksen hybridimallina, jolloin koulutusta ja kurssivalikoimaa on mahdollista laajentaa myös haja-asutusalueilla.
- Etäopetus tarjoaa edellytyksiä opiskelijoiden joustavan opiskelijatahdin huomioimiselle ja yksilöllisemmille opintopoluille.
- Koulutuksen järjestäjäverkko voi tiivistyä. Herättää myös pelkoa siitä, että järjestäjäverkkoa lähdetään muokkaamaan liikaa ennen pidemmän aikavälin arviointia.
- Ammatillisen koulutuksen puolella koulutuksen järjestämisedellytyksiin ja opiskelijamääriin vaikuttaa vahvemmin toimialojen elinkelpoisuus: esim. alan vetovoima, työelämässä oppimisen mahdollisuudet. Toisaalta ammatillisen koulutuksen merkitys korostuu muutoksiin vastaamisessa.

PITKÄAIKAISVAIKUTUKSET – JATKUU

- Osalla opiskelijoista jatko-opintoihin hakeutuminen ja työelämään siirtyminen viivästyy – ja on viivästynyt jo. Heikompi opintomenestys ja opintojen pidentyminen – mutta myös heikentyneet tulevaisuuden näkymät ovat huolestuttava signaali.
- Monilla koulutuksen järjestäjilläkin erityinen huoli kohdistui opiskelijoiden osaamisvajeeseen. Pelko siitä, että osa opiskelijoista ”putoaa kyydistä” kokonaan ja syrjäytyminen voi syvetä. Osaamisvajeen umpeen kurominen edellyttää aikaa ja resursseja.
- Ammatillisen koulutuksen puolella lisääntynyt oppimisen tuen tarve ja laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset kietoutuvat yhteen: pitkäaikaisiin vaikutuksiin vaikuttaa suuresti se, miten eri toimialat ja yleisemmin työelämä palautuu kriisin jälkeen

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Tarve toimenpiteille, joilla varmistetaan riittävä opiskelijahuollon valmius ja resurssit vastata mm. kasvaviin mielenterveyden ongelmiin.
- Huomion kiinnittäminen opiskelijoiden yhteisöllisyyteen, vuorovaikutusmahdollisuuksiin ja aitoon kuulemiseen opetusta ja ohjausta toteutettaessa.
- Riittävän tuen tarpeen huomioiminen ja tarjonta matalalla kynnyksellä. Tarkoittaa myös konkreettisten laitteiden saatavuutta ja käyttötukea.
- Tarve varmistaa ja kehittää käytäntöjä, joilla tuetaan paitsi opiskelijoita myös jo valmistuneita eteenpäin jatko-opintoihin ja työelämään.
- Henkilöstön jaksamisesta huolehtiminen.

